

การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองในประเทศไทย

หลักการและระบบการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองของไทยถูกกำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการในการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองในประเทศไทย ซึ่งสามารถจำแนกได้ ๒ ระบบ

๑. การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ ซึ่งจะกำหนดให้รัฐสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินแก่พรรคการเมือง โดยผ่านการดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกองทุนอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒. การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองโดยเอกชน ซึ่งเป็นการควบคุมการบริจาคเงินของเอกชนให้แก่พรรคการเมือง โดยจะควบคุมการบริจาคทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่นทรัพย์สินต่าง ๆ มีการจำกัดเพดานขั้นสูง ในการบริจาค และต้องเปิดเผยการบริจาคให้พรรคการเมืองต่อสาธารณะ

การดำเนินการทั้ง ๒ ระบบ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบ การสนับสนุนทางการเงินทั้งสองระบบ และต้องรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผ่านการรายงานงบการเงินประจำปีของพรรคการเมือง และรายงานการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองโดยรัฐของไทย

ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐในประเทศไทยริเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน โดยเริ่มแรกบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อเนื่องมาจนปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้กำหนดให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ด้วยภารกิจดังกล่าวข้างต้นกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงมีเป้าหมายในการดำเนินงานในการส่งเสริม และสนับสนุนให้พรรคการเมือง มีความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง และการดูแลกำกับตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง

ทั้งนี้ กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๖๐๐ ล้านบาท และได้จัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่พรรคการเมืองจนถึงปี ๒๕๕๒ ไปแล้วจำนวน ๖๕ พรรคการเมือง รวมเป็นเงิน ๑,๙๙๕ ล้านบาท

การสนับสนุนพรรคการเมืองตามพ.ร.บ.ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

การสนับสนุนเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้แก่พรรคการเมืองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดไว้ กล่าวคือมีบทบัญญัติที่มีการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมือง ดังนี้

๒.๑ มาตรา ๗๕ บัญญัติให้จัดสรรเงินสนับสนุนเป็นรายปี ให้แก่พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุด และต้องได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนหรือแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๐.๕ ของคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบใดแบบหนึ่งทั้งหมด

ในการจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุน ให้จัดสรรตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- หลักเกณฑ์ที่ ๑ จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่ได้รับจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุด ร้อยละ ๔๐ ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร
- หลักเกณฑ์ที่ ๒ จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุด ร้อยละ ๔๐ ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร
- หลักเกณฑ์ที่ ๓ จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองซึ่งมีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร
- หลักเกณฑ์ที่ ๔ จัดสรรตามจำนวนสมาชิกซึ่งชำระค่าบำรุงรายปี ร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร

โดยในปี ๒๕๕๓ มีพรรคการเมืองได้รับเงินสนับสนุน จำนวน ๖ พรรค รวมจำนวน ๖๕ โครงการ รวมเป็นเงิน ๖๓,๘๐๒,๘๐๐ บาท ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วงเงินขอรับการ สนับสนุน(บาท)	จำนวนโครงการตามแผนงาน					รวม	หมายเหตุ
			๑*	๒*	๓*	๔*	๕*		
๑	ประชาธิปัตย์	๓๓,๐๐๐,๐๐๐	๒	๒	-	๑	๓	๘	
๒	เพื่อแผ่นดิน	๑๔,๓๘๔,๑๐๐	๔	๖	-	-	๒	๑๒	
๓	รวมใจไทยชาติพัฒนา	๗,๖๖๗,๑๐๐	๒	๔	-	๔	๔	๑๔	
๔	ประชากร	๔,๑๑๐,๕๐๐	๑	๘	-	-	๔	๑๓	
๕	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	๒,๘๒๙,๔๐๐	๖	๔	-	๑	๑	๑๒	
๖	ความหวังใหม่	๑,๘๑๑,๗๐๐	๑	๒	-	๑	๒	๖	
		๖๓,๘๐๒,๘๐๐	๑๖	๒๖	-	๗	๑๖	๖๕	

หมายเหตุ : จำนวนโครงการตามแผนค่าใช้จ่าย* หมายถึง

๑* แผนค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

๒* แผนค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง

๓* แผนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๒

๔* แผนค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

๕* แผนค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง

๒.๒ มาตรา ๗๖ บัญญัติให้จัดสรรเงินสนับสนุนสมทบแก่พรรคการเมืองที่ได้รับบริจาคโดยแสดงเจตนาในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ให้แก่พรรคการเมืองหนึ่งได้ปีละ ๑๐๐ บาท โดยรัฐจะสมทบอีกร้อยละห้าของจำนวนเงินบริจาคทั้งหมดที่ได้รับจากการแสดงเจตนารวมกัน (อยู่ระหว่างหาแนวทางการจัดสรรเงินดังกล่าว)

๒.๓ มาตรา ๘๑ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุน ค่าไปรษณียากร ค่าโทรศัพท์หรือค่าโทรคมนาคมอื่น การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ของพรรคการเมือง ค่าเช่าสำนักงานพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง ค่าสาธารณูปโภค ค่าเช่าสถานที่จัดประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองหรือเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง และการอื่นเพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร

โดยในปี ๒๕๕๓ มีพรรคการเมืองได้รับเงินสนับสนุน จำนวน ๑๐ พรรค รวม ๘๑ โครงการ รวมเป็นเงิน ๓,๙๒๙,๓๓๕.๑๖ บาท ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อพรรคการเมือง	วงเงินที่ได้รับ การสนับสนุน(บาท)	แผนค่าใช้จ่าย									รวม	
			๑*	๒*	๓*	๔*	๕*	๖*	๗*	๘*	๙*		
๑	เพื่อไทย	๔๔๘,๑๖๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๙
๒	ชาติไทยพัฒนา	๔๒๔,๑๖๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๙
๓	ภูมิใจไทย	๔๒๔,๑๖๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๙
๔	มหาชน	๔๒๓,๕๓๕.๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๙
๕	ไทยเป็นไท	๓๗๖,๑๖๐	๑	๑	๑	-	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๘
๖	ชาติสามัคคี	๓๗๖,๑๖๐	๑	๑	๑	-	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๘
๗	ดำรงไทย	๓๗๖,๑๖๐	๑	๑	๑	-	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๘
๘	ประชากรไทย	๓๗๓,๖๔๐	๑	๑	๑	-	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๘
๙	กสิกรไทย	๓๖๖,๕๖๐	๑	๑	๑	-	๑	๑	๑	๑	-	๑	๗
๑๐	อาสาสมัครภูมิ	๓๔๐,๖๔๐	-	๑	๑	-	-	๑	๑	๑	๑	๑	๖
		๓,๙๒๙,๓๓๕.๑๖	๙	๑๐	๑๐	๔	๙	๑๐	๑๐	๑๐	๙	๙	๘๑

- หมายเหตุ** : จำนวนโครงการตามแผนค่าใช้จ่าย* หมายถึง
- ๑* แผนค่าไปรษณียากรของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
 - ๒* แผนค่าจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ของพรรคการเมือง
 - ๓* แผนค่าเช่าสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
 - ๔* แผนค่าเช่าสำนักงานสาขาพรรคการเมือง
 - ๕* แผนค่าเช่าสถานที่จัดประชุมใหญ่พรรคการเมือง
 - ๖* แผนค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมใหญ่พรรคการเมือง
 - ๗* แผนค่าจ้างบุคลากรของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
 - ๘* แผนค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม สัมมนาของพรรคการเมือง
 - ๙* แผนค่าใช้จ่ายในการเช่าอินเทอร์เน็ตของพรรคการเมือง

วิธีการดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในการจัดสรรเงินสนับสนุน

การจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นรายปีตามแผนการดำเนินงาน และแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจะกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง และกำหนดระยะเวลาให้พรรคการเมืองยื่นแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี เว้นแต่ คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองอาจกำหนดให้แตกต่างจากที่กำหนดไว้

(๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งนโยบายและแนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง และกำหนดระยะเวลาตาม (๑) ให้พรรคการเมืองแต่ละพรรค

(๓) พรรคการเมืองที่มีสิทธิขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนจะต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะ ๔ ปี แผนการดำเนินงาน และแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองนั้น เพื่อการดำเนินกิจการของตนในรอบปีถัดไปพร้อมรายการที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองตามแบบที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนด และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเสนอขอรับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนในรอบปีถัดไป ภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี

(๔) แผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง ที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง จะต้องกำหนดการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบด้วย

(๔.๑) ค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

(๔.๒) ค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง **(กำหนดวงเงินสัดส่วนไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของวงเงินสนับสนุนทั้งหมด)**

(๔.๓) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

(๔.๔) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(๔.๕) ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง
ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนจะต้องดำเนินการจัดทำโครงการตาม
แผนการใช้จ่ายเงินตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๕๐

(๕) พรรคการเมืองที่ไม่ส่งแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปี ภายในเวลาที่
กำหนด พรรคการเมืองนั้นจะหมดสิทธิได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนในรอบปีถัดไป

(๖) เมื่อได้พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับเงินสนับสนุน สำนักงานคณะกรรมการการ
เลือกตั้งจะตรวจสอบคุณสมบัติของสาขาพรรค และวงเงินการชำระค่าบำรุงรายปีจากสมาชิกพรรค
และคำนวณวงเงินสนับสนุน เสนอคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้ความ
เห็นชอบวงเงินสนับสนุนที่พรรคการเมืองจะได้รับ และแจ้งพรรคการเมืองให้ปรับปรุงแผนการ
ดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามวงเงินที่ได้รับการจัดสรรต่อไป

(๗) พรรคการเมืองปรับปรุงแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีให้อยู่
ภายในวงเงินที่ได้รับการจัดสรร และเป็นไปตามนโยบายและแนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงาน
และแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง ที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรค
การเมืองกำหนด

(๘) คณะกรรมการวิเคราะห์แผนการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมืองพิจารณา
แผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง ว่าเป็นไปตามนโยบายและแนวทางการ
จัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง ที่คณะกรรมการกองทุน
เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนด

(๙) คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองพิจารณาให้ความเห็นชอบ
แผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมือง

(๑๐) คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานและ
แผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรค
การเมืองเสนอ

(๑๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะแจ้งแบบอนุมัติการจัดสรรเงินตามแผนการ
ดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีของพรรคการเมืองให้พรรคการเมืองทราบ

(๑๒) พรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุน และได้รับอนุมัติแผนการ
ดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปี จะต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนภายในรอบปีปฏิทิน (ตั้งแต
วันที่ ๑ ม.ค. - ๓๑ ธ.ค.)

การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุน

ทั้งนี้ พรรคการเมืองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง
หรือส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยรายการใช้จ่ายเงินประกอบด้วยเรื่อง
ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

(๒) ค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง

- (๓) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๒
- (๔) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง
- (๕) ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง
- (๖) ค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ในการสนับสนุน เงินทุนแก่พรรคการเมือง

๑. หลักการและเหตุผล

กฎหมายได้กำหนดให้มีการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ โดยให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และกำหนดให้มีการตรวจสอบและการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง การติดตามประเมินผลมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒ ฉบับ ดังนี้

๑.๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๗๗ ให้พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนตามมาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๖ จัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินตามมาตรา ๘๗ ของพรรคการเมืองในแต่ละปี ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการตรวจสอบและการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๘๒ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และส่วนที่ ๕ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป และให้นำความในมาตรา ๘๒ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๒ วรรคสอง เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงาน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๑๓๘ ให้พรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินตามโครงการและแผนงานประจำปี ๒๕๕๐ จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ยังคงดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดและดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ บัญญัติไว้

๑.๒) ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ข้อ ๑๒ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

ฯลฯ

(๖) ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของ กองทุน รวมถึงการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ฯลฯ

ข้อ ๕๐ กำหนดให้ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหมวดที่ ๓ ส่วนที่ ๒ ส่วนที่ ๓ และส่วนที่ ๔ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด พร้อมสำเนาหลักฐานประกอบการจ่ายเงินที่หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ หัวหน้าพรรคการเมืองมอบหมายเป็นหนังสือและเหรียญพรรคการเมืองลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง ทุกแผ่น

ข้อ ๕๑ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ ตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานประจำปีและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามข้อ ๓๑

ข้อ ๕๒ ให้คณะอนุกรรมการตามข้อ ๕๑ จัดทำแผนการตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานประจำปีและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีที่ยื่นต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามข้อ ๓๑ รวมทั้งตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองตามข้อ ๕๐ ให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ข้อ ๕๔ ให้คณะกรรมการจัดให้มีการติดตามประเมินผลแผนการดำเนินงานของ กองทุนและของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยอย่างน้อยจะต้องทำการติดตาม ประเมินผลดังต่อไปนี้

- (๑) ด้านประสิทธิผลการดำเนินงาน
- (๒) ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน
- (๓) ด้านการสนองประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อ ๕๕ ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และของพรรคการเมืองในรอบปีที่ผ่านมา เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเดือนสิงหาคมของปีถัดไป

๒. วัตถุประสงค์ของการตรวจติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง

๒.๑ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานจากการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุน จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ว่าได้ใช้จ่ายเงินเป็นไปตามแผนการดำเนินงานประจำปี และแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการอนุมัติจากกองทุนหรือไม่

๒.๒ เพื่อประเมินผลถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การสนองประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๒.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาพรรคการเมืองของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทางการเมืองให้มีความเข้มแข็งต่อไป

๓. ขอบเขตและแนวทางการตรวจติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง

๓.๑ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามแผนการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมือง และแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๓.๒ ติดตามประเมินผลโครงการของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๓.๓ ติดตามประเมินผลการดำเนินกิจการของสำนักงานใหญ่พรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๓.๔ ติดตามประเมินผลการดำเนินกิจการของสำนักงานสาขาพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๔. วิธีดำเนินการ

การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพื่อให้การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ ตามแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง รวมทั้ง เป็นไปในทิศทางเดียวกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ พรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและกรุงเทพมหานคร หรือสถาบันการศึกษาที่ได้รับการจัดจ้างให้เป็นผู้ติดตามประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีแนวทางในการตรวจสอบติดตามประเมินผล ดังนี้

๔.๑ การตรวจสอบก่อนการดำเนินการ

๑) พรรคการเมืองที่มีสิทธิขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมือง ตามมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จะต้องจัดทำโครงการและแผนการดำเนินงานและแผนการใช้เงินที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเสนอขอรับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุน ภายในระยะเวลา ที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกำหนด โดยพรรคการเมืองดังกล่าวต้องมีลักษณะ ดังนี้

(๑) เป็นพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาสั่งสิ้นสภาพหรือเลิกหรือยุบพรรคการเมืองของนายทะเบียนหรือศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี

(๓) เป็นพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด โดยได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละศูนย์จุดห้าของคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองทุกพรรคได้รับในการเลือกตั้งแบบสัดส่วนรวมกัน หรือได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละศูนย์จุดห้าของคะแนนเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนได้รับในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งรวมกันทั้งประเทศ

(๔) เป็นพรรคการเมืองที่ยื่นแผนการดำเนินงานประจำปี และแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

๒) พรรคการเมืองที่มีสิทธิขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามมาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จะต้องจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปียื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเสนอขอรับการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด โดยพรรคการเมืองดังกล่าวต้องมีลักษณะ ดังนี้

(๑) เป็นพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการครบถ้วน ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา สั่งสิ้นสภาพ หรือเลิก หรือยุบพรรคการเมืองของนายทะเบียนหรือศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) เป็นพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งล่าสุด หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

(๔) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่ได้รับการจัดสรรเงินเป็นรายปีตามมาตรา ๗๕

(๕) เป็นพรรคการเมืองที่ยื่นคำขอรับการสนับสนุนภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

๓) การตรวจสอบก่อนการดำเนินงานโดยคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมือง ในขั้นตอนนี้จะมีคณะกรรมการวิเคราะห์แผนการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมืองประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนจากภาครัฐบาล คือ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) สำนักงบประมาณ ทำหน้าที่พิจารณาว่าแผนการดำเนินงานประจำปีของ พรรคการเมืองที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๗๕ และมาตรา ๘๑ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด และอยู่ในกรอบวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองจัดสรรให้หรือไม่ และเสนอแผนการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมืองที่ผ่านการพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพัฒนาการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

๔.๒ การตรวจติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการ

เมื่อพรรคการเมืองได้รับเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมืองที่กำหนดไว้ ซึ่งระหว่างการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจะดำเนินการตรวจติดตาม และตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองดังกล่าว โดยดำเนินการเป็น ๒ แนวทางประกอบกัน ดังนี้

๔.๒.๑ การติดตามประเมินผลโดยหน่วยงานภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดจ้างสถาบันการศึกษาเป็นผู้ติดตามประเมินผล อาทิ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้ติดตามประเมินผลในแต่ละปี

๔.๒.๒ การติดตามโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการตรวจติดตาม ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง

(๑.๑) พิจารณาผลการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

(๑.๒) รายงานผลการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาต่อไป

(๒) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒.๑) จัดทำแผนการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

(๒.๒) ดำเนินการตรวจติดตาม ตามแผนการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

(๒.๓) ดำเนินการรวบรวมและสรุปรายงานการเข้าร่วมสังเกตการณ์ดังกล่าว เสนอต่อคณะอนุกรรมการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อทราบข้อสังเกตในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๓) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งกำหนดการจัดกิจกรรมของพรรคการเมืองแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการดังนี้

(๓.๑) แจ้งกำหนดการให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบโดยทางโทรสาร เพื่อเป็นการประสานงานล่วงหน้า โดยเฉพาะกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งกำหนดการจัดกิจกรรมจากพรรคการเมืองกระชั้นชิดกับวันที่พรรคการเมืองจะดำเนินการตามแผนการดำเนินงานของพรรคการเมือง

(๓.๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะมีหนังสือถึงผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อเป็นการประสานงานให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบถึงกำหนดการจัดกิจกรรมของพรรคการเมือง พร้อมทั้งจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองดังกล่าว ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจจัดส่งเจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไปเข้าร่วมสังเกตการณ์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วย

(๓.๓) ในการดำเนินการเข้าร่วมสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง ให้เจ้าหน้าที่สังเกตการณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบรายงานการติดตามประเมินผล

(๓.๔) เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเรียบร้อยแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ฯ จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง ตามแบบรายงานการติดตามประเมินผลให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่เข้าร่วมสังเกตการณ์

(๓.๕) เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานการเข้าร่วมสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการรวบรวมและสรุปรายงานการเข้าร่วมสังเกตการณ์ดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อโปรดทราบข้อสังเกตในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่พรรคการเมืองในปีถัดไป

๔.๓ การติดตามภายหลังการดำเนินการ

๑) การตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๘๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการรวบรวมและสรุปผล การตรวจติดตามใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใช้จ่ายเงินสนับสนุนอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อพรรคการเมืองมากน้อยเพียงใด หรือไม่ พร้อมทั้งสรุปข้อสังเกตที่ได้รับจากการตรวจติดตาม เสนอต่อคณะกรรมการตรวจติดตามการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง คณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา

การตรวจสอบได้ในการสนับสนุนเงินทุนแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๘๒ แห่ง พรป.ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. ตรวจสอบรายงานค่าใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงิน
๒. ตรวจสอบรายงานค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๘๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐ พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานประกอบการใช้จ่ายเงิน
๓. ดำเนินการและประสานงานในการเรียกคืนเงินสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

ระบบการตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๑. มีคณะกรรมการตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินฯ โดยการแต่งตั้งของเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงคือผู้อำนวยการสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ ผู้บริหารระดับกลางทุกฝ่ายในสำนักฯ และพนักงานของแต่ละฝ่าย ซึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาผลการตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบแต่ละพรรคการเมืองแยกจากกัน โดยมีได้มอบให้ผู้หนึ่งผู้ใดรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นระบบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เกินสมควรแก่เหตุ และไม่สามารถแสวงหาผลประโยชน์ใดๆ ได้

๒. มีแผนการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ของพรรคการเมืองที่ได้รับอนุมัติงบประมาณจากกองทุนพรรคการเมืองฯ พร้อมทั้งรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการเบิกจ่ายที่แน่นอนชัดเจน ซึ่งใช้เป็นหลักฐานประกอบการตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินฯของพรรคการเมือง ซึ่งแผนฯ

นี้ถือว่าเป็นข้อมูลที่ต้องตรงกันระหว่างพรรคการเมืองฝ่ายรับการตรวจกับฝ่ายปฏิบัติการสนับสนุน ซึ่งเป็นฝ่ายผู้ตรวจสอบ

๓. มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการ แผนงาน และระยะเวลาที่กำหนดให้จัดส่งหลักฐานใบสำคัญประกอบการรายงานการใช้จ่ายเงินฯ ที่ชัดเจนแน่นอน คือ พรรคการเมืองต้องจัดส่งรายงานการใช้จ่ายเงินฯ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือน **มีนาคมของปีถัดไป** และหากไม่ส่งภายในกำหนดก็มีบทลงโทษต่อไป ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ระหว่างกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกับพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

๔. มีการให้ความเป็นธรรมแก่พรรคการเมือง โดยการให้โอกาสและให้เวลาแก่พรรคการเมืองในการชี้แจงหรือจัดส่งหลักฐานเอกสารเพิ่มเติมประกอบรายงานการใช้จ่ายเงินฯ ที่ยังส่งไม่ครบถ้วนถูกต้อง ตามที่ฝ่ายปฏิบัติการสนับสนุนทำการตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วพบข้อสังเกตต่างๆ

๕. เมื่อคณะทำงานตรวจสอบรายงานการใช้จ่ายเงินฯ ได้พิจารณาตามหลักฐานใบสำคัญประกอบรายงานการใช้จ่ายเงินฯ ของพรรคการเมืองและหลังจากที่ให้โอกาสพรรคการเมืองในการชี้แจงหรือส่งเอกสารหลักฐานแล้วพรรคการเมืองไม่สามารถหาหลักฐานมายืนยันได้ครบถ้วนแล้ว และมีการเรียกคืนเงิน สำนักงานฯ จะมีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมืองดำเนินการเป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วัน จนถึงขั้นสุดท้ายคือเมื่อพรรคการเมืองไม่ดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด พรรคการเมืองนั้นก็จะต้องถูกดำเนินการยุบพรรคในที่สุด

หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้กับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

เรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ถือเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญทุกองค์ประกอบต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การสาธารณะ เช่น พรรคการเมือง ซึ่งเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอำนาจรัฐ จำเป็นที่จะต้องยึดถือหลักความโปร่งใสในการดำเนินกิจการทางการเมืองอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลสำคัญ ประกอบด้วย

(๑) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งเป็นองค์การสาธารณะ มิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเป็นของคณะกรรมการบริหารพรรค แต่เป็นของสมาชิกและประชาชนทั่วไป ดังนั้น การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง จำเป็นต้องให้สมาชิกและสาธารณชนตรวจสอบได้

(๒) หลักความโปร่งใส เป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมตรวจสอบและกำกับดูแลให้พรรคการเมืองดำเนินกิจการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ

(๓) พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายแสวงหาและใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจและผลประโยชน์ต่างๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงต้องนำหลักความโปร่งใสมากำกับเพื่อป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้อำนาจในทางมิชอบ แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง

(๔) หลักความโปร่งใส เป็นหลักประกันที่คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และผลประโยชน์ของสมาชิกและประชาชน มิให้ถูกพรรคการเมืองหรือบุคคล กลุ่มบุคคลในพรรคการเมืองละเมิด

และเนื่องจากความโปร่งใสเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งกับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ดังนั้น ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ ทั้งในเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินกิจการทั่วไป และความโปร่งใสทางการเงินของพรรค ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคได้รับทราบ เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของพรรค และสามารถที่จะซักถามข้อสงสัยต่างๆ ได้ รวมทั้งพรรคต้องจัดทำแผนการดำเนินการสำหรับปีต่อไป โดยเฉพาะการหารายได้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง และการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง และรายงานต่อที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง (ม.๒๘, ม.๔๒) ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่มีได้กำหนดให้ต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรค

๒. การควบคุมการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองของเอกชน

ได้มีการบัญญัติความหมายคำว่า “ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้”

ไว้ในมาตรา ๔ เพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมถึงประเภทและลักษณะของการให้ประโยชน์อื่นใด ของบุคคล หรือนิติบุคคล ต่อพรรคการเมืองที่เข้าข่ายเป็นการบริจาคแก่พรรคการเมือง รวมถึงได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การบริจาคโดยยังคงหลักการเดิมที่ให้ความโปร่งใสตรวจสอบได้ แต่ได้ปรับให้มีความยืดหยุ่นและปฏิบัติได้ง่ายขึ้น ในกรณีการรับบริจาคเงินจำนวนน้อย โดยกำหนดว่า กรณีการบริจาคตั้งแต่หนึ่งพันบาทขึ้นไปให้กระทำโดยเปิดเผยรายชื่อ^๑ แต่หากบริจาคตั้งแต่ห้าพันบาทขึ้นไป เพิ่มเงื่อนไขว่าต้องเปิดเผยชื่อต่อสาธารณชน และกรณีบริจาคตั้งแต่สองหมื่นบาทขึ้นไป จะต้องบริจาคโดยวิธีส่งจ่ายเป็นตัวแลกเงิน หรือเช็คขีดคร่อมเท่านั้น (ม.๕๖, ม.๕๗) ไม่สามารถบริจาคเป็นเงินสดได้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบเส้นทางของเงินที่บริจาคให้แก่พรรคการเมืองได้ และกรณีนี้ยังได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐(๗) และมาตรา ๑๑(๒) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้แจ้งรายงานการทำธุรกรรมของพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังได้มีการจำกัดวงเงินสูงสุดในการบริจาคแก่พรรคการเมือง ตามมาตรา ๕๙ ซึ่งกำหนดว่า ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลบริจาคให้แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเกินกว่าสิบล้านบาทต่อปี^๒ โดยกรณีนิติบุคคลบริจาคให้แก่พรรคการเมืองตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป จะต้องได้รับอนุมัติโดยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลนั้น หรือสมาชิกของนิติบุคคลนั้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อมิให้พรรคการเมืองตกอยู่ใต้อิทธิพลของนายทุนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหาการกำหนดนโยบาย หรือเลือกปฏิบัติเพื่อเอื้อประโยชน์ในทางที่มีขอบต่อบุคคลหรือนิติบุคคลที่บริจาคให้กับพรรคการเมืองเป็นจำนวนมากนั้น

และในเรื่องการควบคุมการรับบริจาค นอกจากที่ห้ามพรรคการเมืองรับบริจาคจากบุคคลหรือนิติบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตามหลักการเดิม เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ (ยกเว้นกรณีนิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร ซึ่งเดิมกำหนดห้ามรับบริจาคจากนิติบุคคลที่มีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยถือหุ้นเกินร้อยละยี่สิบห้า แต่ปัจจุบันกำหนดเป็นร้อยละห้าสิบ) แต่มีการเพิ่มเติมในข้อห้ามการรับบริจาคอีก ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่หนึ่ง ห้ามมิให้สมาชิกซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง รับบริจาคหรือขอรับบริจาคจากผู้ซึ่งมิได้เป็นสมาชิก เว้นแต่

๑. กรณีนี้ต่างจาก ม.๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดว่าการบริจาคแก่พรรคการเมืองทุกกรณี (โดยไม่จำกัดจำนวนเงินขั้นต่ำ) พรรคการเมืองต้องออกหลักฐานการรับบริจาค ให้แก่ผู้บริจาคและต้องเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินที่ได้รับบริจาคด้วย

ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (ม. ๖๗) และห้ามมิให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองอื่น ใช้สถานะหรือตำแหน่งหน้าที่เรียไร หรือชักชวนให้มีการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยตนเอง (ม.๖๘)

๓. ได้กำหนดแนวทางในการตรวจสอบงบการเงินของพรรค โดยให้นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้งคณะบุคคลประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรมสรรพากร ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินของพรรคก่อนเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและประกาศให้สาธารณชนทราบ ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่มีได้มีการระบุให้แต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อมาทำการตรวจสอบงบการเงินของพรรค

๔. ได้กำหนดเงื่อนไขการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของหัวหน้าพรรคและกรรมการ บริหารพรรค และกำหนดแนวทางในการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่เฉพาะของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน^๓ และเพิ่มเงื่อนไขการยื่นอีกหนึ่งกรณี นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้เดิมคือ สามสิบวัน นับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค เป็นต้องยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือถูกยุบด้วย (ม.๔๙) ทั้งนี้ เพราะกรรมการบริหารพรรคบางคนอาจมีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในช่วงดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงควรที่จะยื่นบัญชีทรัพย์สินเพื่อการตรวจสอบเปรียบเทียบ นอกจากนั้น ยังได้มีบทบัญญัติเพิ่มฐานความผิดแก่หัวหน้าพรรค

หรือกรรมการบริหารพรรค ที่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ (ม.๕๐) โดยให้มีโทษอาญาจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับ

^๒ กรณีการจำกัดวงเงินสูงสุดในการบริจาคให้กับพรรคการเมือง ถือเป็นหลักการที่ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งสอดคล้องกับหลายประเทศที่ได้มีบทบัญญัติดังกล่าวในทำนองเดียวกัน เช่น สหรัฐอเมริกา ที่มีกฎหมายจำกัดจำนวนเงินบริจาคให้แก่ผู้สมัคร พรรคการเมือง และกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยกำหนดให้บุคคลสามารถบริจาคเงินให้แก่ผู้สมัครคนหนึ่งได้ถึง ๒,๐๐๐ ดอลลาร์ ในการเลือกตั้งหนึ่งครั้ง และให้ผู้สมัครทั้งหมด พรรคการเมืองและคณะกรรมการกิจกรรมทางการเมือง (Political Action committees - PACS) ทั้งหมดได้รวมกันไม่เกิน ๙๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ในวาระการเลือกตั้งสองปี คณะกรรมการกิจกรรมทางการเมืองคณะหนึ่ง สามารถบริจาคเงินให้แก่ผู้สมัครหนึ่งคนได้ถึง ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อการเลือกตั้งหนึ่งครั้ง แต่ไม่มีการจำกัดจำนวนรวมของเงินบริจาคจากองค์กร (ข้อมูลจากสำนักงานสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, **เลือกตั้งสหรัฐ** ปี ๒๕๔๗)

ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.๑๑๒) ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เดิม มีฐานความผิดเพียงการไม่ยื่นตามแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในระยะเวลาที่กำหนด

๕. ได้กำหนดที่มาและประเภทของรายได้ของพรรคการเมืองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดประเภทของรายได้ตามมาตรา ๕๓ เป็น ๗ ประเภท เช่น เงินค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรค, เงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการของพรรค, เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดที่อาจคำนวณเป็นเงินได้จากการจัดกิจกรรมหาทุนของพรรคการเมือง หรือจากการบริจาคแก่พรรคการเมือง, เงินอุดหนุนจากกองทุน, ดอกผลของเงินและรายได้จากทรัพย์สินของพรรค และรายได้อื่น โดยเฉพาะในเรื่องรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการของพรรคการเมือง ยังได้ระบุว่าต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด^๕ และโดยเฉพาะในเรื่องการจัดกิจกรรมหาทุนตามมาตรา ๕๔ ยังได้กำหนดว่าพรรคการเมืองต้องกระทำโดยเปิดเผย และกรณีมีผู้สนับสนุนตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้ถือเป็นรายได้จากการบริจาค และต้องเปิดเผยชื่อผู้บริจาคด้วย ทั้งนี้เพื่อมิให้พรรคการเมืองหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์การบริจาค และหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยชื่อผู้บริจาค โดยจัดเป็นกิจกรรมหาทุนของพรรคการเมืองแทน

^๓ เดิมมาตรา ๔๒ พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และกรรมการสาขาพรรคการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ต่อมาในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ตัดกรรมการสาขาออก เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาระที่เกินความจำเป็น

^๔ ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในเรื่องรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการของพรรคการเมือง ซึ่งได้กำหนดเป็นหลักการในร่างประกาศว่า พรรคการเมืองสามารถจำหน่ายสินค้าหรือบริการแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปได้ แต่ต้องไม่มุ่งแสวงหากำไร และต้องรายงานให้นายทะเบียนทราบ รวมทั้งต้องนำรายได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการลงบัญชีของพรรคการเมืองให้ถูกต้องครบถ้วน